



မလေးရှားနိုင်ငံဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ



မလေးရှားနိုင်ငံဆိုင်ရာအချက်အလက်များ

တည်နေရာ၊ အကျယ်အဝန်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့်နယ်နိမိတ်



၁။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် မလေးကျွန်းဆွယ်၏တောင်ဘက် အစိတ်အပိုင်းအများစုကို ပိုင်ဆိုင်သည်။ မလေးရှားနိုင်ငံတွင် ပိုင်းခြားထားသော ဧရိယာ (၂) ခုရှိသည်။ တစ်ခုမှာ မလေးရှားကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင် တည်ရှိသော ကုန်းမကြီးဖြစ်ပြီး မလေးရှားဟုခေါ်သည်။ အခြားတစ်ခုမှာ နယ်မြေ (၂) ခုနှင့်ဖွဲ့စည်းထားပြီး ဘော်နီယိုကျွန်း၏ မြောက်ဘက်စွန်းပိုင်းရှိ ဆားဗား (Sabah) နှင့် ဆာရာဝပ် (Sarawak) ပြည်နယ်တို့ဖြစ်ကြသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံအနောက်ပိုင်းသည် အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၀° နှင့် ၁၀၅° အကြားတွင် တည်ရှိပြီး မလေးရှားနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းဒေသသည် အရှေ့လောင်ဂျီကျု ၁၀၉° နှင့် ၁၁၉° အကြားတွင် တည်ရှိသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏အကျယ်အဝန်းမှာ ၃၂၉,၈၄၇ စတုရန်းကီလိုမီတာ (၁၂၇,၃၅၅ စတုရန်းမိုင်) ရှိသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် စုစည်းမှုမရှိသော ပုံသဏ္ဍာန်ရှိသည်။ အနောက်ပိုင်းဒေသသည် မြောက်ဘက်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်၊ အနောက်ဘက်တွင် စူမားတြားကျွန်း၊ တောင်ဘက်တွင် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့ဖြင့်ဝန်းရံလျက်ရှိသည်။ အရှေ့ပိုင်းဒေသသည် တောင်ဘက်တွင် ကယ်လီမန်တန်

ကျွန်း၊ အနောက်ဘက်၊ မြောက်ဘက်နှင့်အနောက်မြောက်ဘက်တွင် တောင်တရုတ် ပင်လယ်၊ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၊ အရှေ့ဘက်တွင် ဆူလူးကျွန်းစု (Sulu Islands) နှင့်ဆဲလီဘီးပင်လယ် (Celebes Sea) တို့ဖြင့် နယ်နိမိတ်ပိုင်းခြားထားသည်။

မြေမျက်နှာသွင်ပြင်

၂။ မလေးကျွန်းဆွယ်ရှိ ကျဉ်းမြောင်းရှည်လျားပြီး ကြမ်းတမ်းသော တောင်တန်းများ သည် မြန်မာနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံ၏တောင်ဘက်၊ အနောက်တောင်ဘက်ရှိ တောင်တန်းများနှင့် တဆက်တည်းဖြစ်သည်။ ဤအပိုင်းသည် ၈၀၄ ကီလိုမီတာ (မိုင် ၅၀၀)ခန့် ရှည်လျားပြီး အကျယ်ဆုံးနေရာမှာ ၃၂၁ ကီလိုမီတာ (မိုင် ၂၀၀) ခန့်ရှိသည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်၏ တစ်ဝက်ခန့်မှာ နှမ်းဖတ်ကျောက်ထက်ပိုပြီး သက်ရင့်သောကျောက်များဖြင့် ဖုံးလွှမ်း လျက်ရှိပြီး ကျန်အပိုင်းမှာ နုံးတင်မြေနုများနှင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသည်။ ကုန်းမြေဧရိယာ၏ တစ်ဝက်ခန့်မှာ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် ၁၅၂ မီတာ (ပေ၅၀၀) ကျော်တွင် တည်ရှိ သည်။

၃။ မလေးရှားကျွန်းဆွယ်ရှိ မြစ်စဉ်စုများသည် ရှုပ်ထွေးသည်။ ပန်ဟန်း (Pahang) မြစ်သည် ၄၃၄.၄၃ ကီလိုမီတာ (၂၇၀မိုင်) သာရှိပြီး အရှည်ဆုံးမြစ်ဖြစ်သည်။ မြစ်ချောင်း များသည် တစ်နှစ်ပတ်လုံး စီးဆင်းလျက်ရှိသည်။

ရာသီဥတု၊ သဘာဝပေါက်ပင်နှင့်မြေဆီလွှာ

၄။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အီကွေတာရာသီဥတုရရှိသည်။ နှစ်စဉ်အပူချိန်ကွာခြားမှုမှာ ၂၂.၇၈ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်မှ ၃၁.၁ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိသာရှိသည်။ အရှေ့ဘက် ကမ်းရိုးတန်းဒေသသည် မိုးအများဆုံးရရှိသည်။ အနောက်မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် တစ်နှစ် ပတ်လုံး ပျမ်းမျှမိုးရေချိန် ၃၀၄၈ မီလီမီတာ (၁၂၀လက်မ) ကျော်ရရှိပြီး အနောက်တောင်ပိုင်း ဒေသသည် မိုးအနည်းဆုံးရရှိသည်။

၅။ အီကွေတာအမြစ်စိမ်းသစ်တောများသာ ပေါက်ရောက်သည်။ မြေဆီလွှာအမျိုးအစားများမှာ အက်ဆစ်ဓာတ်လွန်ကဲပြီး ကြမ်းတမ်းသောမြေသားများဖြစ်ရာ သဘာဝမြေဩဇာပါဝင်မှု နည်းပါးသည်။

သမိုင်း

၆။ မလေးရှားတွင် လူသားတို့ စတင်အခြေချနေထိုင်သည်မှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၄၀,၀၀၀ ကျော်မှ စခဲ့သည်။ မလေးကျွန်းဆွယ်တွင် ပထမဆုံးနေထိုင်သူများမှာ နီဂရစ်တို့ အနွယ်ဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယမှ ကုန်သည်နှင့်အခြေချနေထိုင်မည့်သူများ စတင်ရောက်ရှိခဲ့သည်မှာ အေဒီ ၁ ရာစုကတည်းကဖြစ်ပြီး အေဒီ ၂ ရာစုနှင့် အေဒီ ၃ ရာစု နှစ်များအတွင်း ကုန်သွယ်ဆိပ်ကမ်းများနှင့် ကမ်းရိုးတန်းမြို့များကို တည်ထောင်ခဲ့ကြ သည်။ ၎င်းတို့ရောက်ရှိခဲ့ခြင်းကြောင့် ဒေသတွင်းယဉ်ကျေးမှုတွင် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယ တို့၏ အငွေ့အသက်များဖုံးလွှမ်းခြင်းကို ထင်ရှားစွာတွေ့ရပြီး မလေးကျွန်းဆွယ်ရှိ လူမျိုး များမှာ ဟိန္ဒူဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကို စတင်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည်။ သင်္သကရိုက် ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသောစာများကို အေဒီ ၄ ရာစု နှင့် ၅ ရာစုမှပင် စတင် တွေ့ရှိရသည်။ လန်ကာဆူကာမင်းဆက်မှာ မလေးကျွန်းဆွယ်၏မြောက်ပိုင်းဒေသတွင် အေဒီ ၂ ရာစုမှပင် စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ၁၅ ရာစုခန့်အထိ တည်ရှိခဲ့သည်။ ၇ ရာစု နှင့် ၁၃ ရာစုအတွင်းတွင် မလေးကျွန်းဆွယ်၏ တောင်ပိုင်းဒေသအများစုမှာ ပင်လယ်ပိုင်း သီရိဝိဇယနိုင်ငံတော် (အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ)၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ခဲ့သည်။ သီရိဝိဇယနိုင်ငံတော် ပျက်သုဉ်းပြီးနောက်တွင် မဂျာပါဟစ် အင်ပါယာမှ မလေးကျွန်းဆွယ်ဒေသများစွာနှင့် မလေးကျွန်းစုများတွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ၁၄ရာစုတွင် အစ္စလာမ်ဘာသာ မလေး လူမျိုးများအကြား စတင်ပျံ့နှံ့ခဲ့ သည်။ ၁၅ ရာစုတွင် စင်ကာပူရ် (စင်ကာပူ)ဘုရင်နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးလာသော ဘုရင်ဖြစ်သည့် စူလ်တန် အစ်စကန်းဒါးရှားသည် မလ္လကာစူလ်တန် နယ်မြေကို တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကျွန်းဆွယ်ဒေသ၏ ပထမဆုံးလွတ်လပ်သော ပြည်နယ် အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။ ၁၅၁၁ ခုနှစ်တွင် မလက်ကာမြို့ကို ပေါ်တူဂီတို့သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး ဒတ်ချ်တို့မှ ၁၆၄၁ ခုနှစ်တွင် ထပ်မံသိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ၁၇၈၆ တွင် ဗြိတိသျှအင်ပါယာ သည် ကဒါစူလ်တန်ထံမှ ပီနန်ကျွန်းကို အရှေ့အိန္ဒိယကုမ္ပဏီသို့ ငှားရမ်းခဲ့ပြီးနောက်

မလာယာတွင် စတင်အခြေချခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့က စင်ကာပူအား ၁၈၁၉ တွင် ရယူခဲ့ပြီးနောက် ၁၈၂၄ ခုနှစ်တွင် အင်ဂလို-ဒတ်ချ် စာချုပ်ဖြင့် မလ္လကာအားရယူနိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀ ရာစုသို့ ရောက်သောအခါတွင် ဗဟိုအစိုးရအောက်ရှိ မလေးပြည်နယ်များဟု သိရှိကြသော ပါဟန်း၊ စလန်ဂေါ၊ ပီရတ်နှင့် နက်ဂရီ ဆမ်ဘီလန်းပြည်နယ်များတွင် မလေးအုပ်ချုပ်သူများကို အကြံပေးမည့် ဗြိတိသျှလူမျိုးများကို ခန့်ထားခဲ့ပြီး အုပ်ချုပ်သူများမှ စာချုပ်အတိုင်းအုပ်ချုပ်ခဲ့ရသည်။ အခြားသော ဗဟိုအစိုးရအောက်တွင်မဟုတ်သော ပြည်နယ် ၅ ခုမှာလည်း ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် တိုက်ရိုက်ရှိမနေသော်လည်း ဗြိတိသျှအကြံပေးအရာရှိများကို ၂၀ ရာစုအတွင်း ဝင်ရောက်လာပြီးနောက်တွင် လက်ခံခဲ့ရသည်။ ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်စိုးမှုအောက်တွင် တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယလူမျိုးတို့အား အလုပ်သမားအဖြစ် ခေါ်ယူခြင်းကို အားပေးခဲ့သည်။ ဘရူနိုင်းစူလ်တန်နှင့် စူလူးစူလ်တန်တို့က ၁၈၇၇ နှင့် ၁၈၇၈ ခုနှစ်ကြားတွင် နယ်မြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ကို ဗြိတိသျှတို့အား လွှဲပြောင်းပြီးနောက် ယခုအခါတွင် ဆာဘား ဖြစ်လာမည့်ဒေသသည် ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ဘော်နီယိုမြောက်ပိုင်းဒေသအဖြစ် တည်ရှိလာခဲ့သည်။ ၁၈၄၂ ခုနှစ်တွင် ဘရူနိုင်းစူလ်တန်မှ ဂျိမ်းစ်ဘရွတ်သို့ ဆာရာဝပ်ဒေသအား ပေးအပ်လိုက်ရပြီး ၎င်းအား ဆက်ခံသူများသည် လွတ်လပ်သော ဘုရင်နိုင်ငံ၏အပေါ်မှ လူဖြူရာဂျာများအဖြစ် အုပ်ချုပ်ခဲ့ကြသည်မှာ ၁၉၄၆ ခုနှစ် ဗြိတိသျှအစိုးရ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သော ကိုလိုနီနယ်မြေ ဖြစ်လာသည့်အချိန်အထိပင် ဖြစ်သည်။

၇။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်တပ်များမှ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး မလာယာ၊ ဘော်နီယိုမြောက်ပိုင်း၊ ဆာရာဝပ်နှင့် စင်ကာပူတို့အား ၃ နှစ်တာမျှ သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှတို့မှ စစ်အပြီးတွင် မလာယာပြည်ထောင်စုဟုခေါ်သည့် ဗြိတိသျှအစိုးရ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သော ကိုလိုနီနယ်မြေတစ်ခု၏ အောက်တွင် မလာယာဒေသ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအား ပေါင်းစု၍ တစုတစည်းတည်းထားရန် စီစဉ်ခဲ့သော်လည်း မလေးတို့မှ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ကန့်ကွက်ရသည့်အကြောင်းရင်းမှာ မလေးအုပ်ချုပ်သူတို့၏ ဩဇာကိုကျဆင်းစေသည့်ကိစ္စနှင့် တရုတ်လူမျိုးတို့အား နိုင်ငံသားပေးမည့်ကိစ္စတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။ မလာယာပြည်ထောင်စုကို ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်၍ မလေး

ကျွန်းဆွယ်တွင်ရှိသော စင်ကာပူမှအပ ဗြိတိသျှတို့ပိုင်ဆိုင်သည့် နယ်မြေအားလုံး ပါဝင်သည်။ သို့သော်လည်း အလျှင်အမြန်ပင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ရပြီး ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်တွင် မလာယာဖက်ဒရေးရှင်းဖြင့် အစားထိုးဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ထိုဖက်ဒရေးရှင်းအောက်တွင် မလေးပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အား ဗြိတိသျှတို့၏ အစောင့်အရှောက်ဖြင့် ပြန်လည်အပ်နှင်းခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် မလာယန်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် တရုတ်လူမျိုးအများစုပါဝင်သော သူပုန်တို့သည် ဗြိတိသျှတို့အား မလာယာမှထွက်ခွာသွားစေရန် ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ မလာယန်အရေးပေါ်အခြေအနေသည် ၁၉၄၈ မှ ၁၉၆၀ အထိရှိခဲ့ပြီး ပုန်ကန်ထကြွမှုများကို နှိမ်နင်းရန် ဓနသယာယတပ်များက မလာယာတွင် အခြေချတိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် မလာယာအား ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုအဖြစ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းရန်အတွက် စီစဉ်ခဲ့ပြီး ဗြိတိသျှအစိုးရမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သောနယ်မြေဖြစ်သည့် မြောက်ဘော်နီယို (ဆာဘားအဖြစ် ဝင်ရောက်ပေါင်းစည်းခဲ့သည်။)၊ ဆာရာဝပ်နှင့် စင်ကာပူတို့လည်း ပါဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဖက်ဒရေးရှင်းအဖြစ် ပေါင်းစည်းမည့်နေ့ရက်အား မလာယန်လွတ်လပ်ရေးရသည့် နှစ်ပတ်လည်နှင့် တိုက်ဆိုင်၍ ၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၃၁ ရက်တွင် စတင်ရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၆၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့အထိ ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး အကြောင်းမှာ ကုလသမဂ္ဂမှဦးစီးသော ဖက်ဒရေးရှင်းဖွဲ့စည်းမည့်ကိစ္စကို သဘောတူညီကြောင်း စစ်တမ်းကိုပြီးစီးစေရန်အတွက်ဖြစ်ပြီး ဖက်ဒရေးရှင်းဖွဲ့စည်းမည့်ကိစ္စကို ဆန့်ကျင်သော အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံမှ ဆူကာနိုနှင့်ဆာရာဝပ် ပြည်သူ့ပေါင်းစည်းရေးပါတီတို့၏ ကိစ္စများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ဖြစ်သည်။

၈။ ဖက်ဒရေးရှင်းဖွဲ့စည်းခြင်းကြောင့် တင်းမာမှုများဖြစ်ပွားလာခဲ့ပြီး ၎င်းတို့တွင် အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း၊ ၁၉၆၅ ခုနှစ် စင်ကာပူဖက်ဒရေးရှင်းမှ ခွဲထွက်သွားခြင်းနှင့် လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများဖြစ်ပွားခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ လူမျိုးရေးပဋိပက္ခမှာ မေလ ၁၃ ရက် အဓိကရုဏ်းတွင် အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အဓိကရုဓိအပြီးတွင် အငြင်းပွားစရာ အများအပြားရှိသော စီးပွားရေးပေါ်လစီအသစ်ကို ဝန်ကြီးချုပ် အဗဒူရ်ရာဇော်မှ စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့ပြီး စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် ဘူမိပူထရတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကို တိုးပွားရန်

ကြိုးစားခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာမိုဟာမက်လက်ထက်တွင် ၁၉၈၀ ခုနှစ်များမှ စတင်သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် မြို့ပြဖွံ့ဖြိုးမှုများ အလျင်အမြန်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ စီးပွားရေးသည် စိုက်ပျိုးရေးကိုအခြေခံရာမှ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ကိုအခြေခံသော စီးပွားရေးစနစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ မက်ဂါဆင့်စီမံကိန်း အများအပြား ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး ပက်ထရိုးနက်စ်တာဝါ၊ တောင်-မြောက် အမြန်လမ်း၊ မာလ်တီမီဒီယာစူပါကော်ရစ်ဒါနှင့် ဖက်ဒရယ်အုပ်ချုပ်ရေး မြို့တော်အသစ် ဖြစ်သော ပူထရာဂျာရားမြို့တို့ပါဝင်သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၀ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် အာရှစီးပွားရေးဂယက်ကြောင့် ငွေကြေးစနစ်နှင့် စတော့ဈေးကွက်၊ အိမ်ခြံမြေ ဈေးကွက်တို့ ပြိုလဲလုနီးနီး ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံရေးနှင့် အစိုးရ

၉။ မလေးရှားသည် စည်းမျဉ်းခံရွေးကောက်ခံဘုရင်စနစ်ရှိ ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပြီး အရှေ့တောင်အာရှတွင် တစ်ခုတည်းသော ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အစိုးရစနစ် သည် ဝက်မင်စတာပါလီမန်စနစ်ကိုအတုယူ၍ နီးစပ်စွာပုံဖော်ထားပြီး ဗြိတိသျှကိုလိုနီ အုပ်ချုပ်မှု၏အမွေတစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်၏အကြီးအကဲအား ယန်ဒီ-ပါတွမ်အာဂေါင်း ဟုခေါ်ပြီး အများစုက ဘုရင်ဟုပင်ခေါ်ကြသည်။ ဘုရင်ကို မလေးပြည်နယ်များရှိ ဆွေစဉ် မျိုးဆက်အုပ်ချုပ်လာခဲ့သော အုပ်ချုပ်သူ ၉ ဦးထဲမှ တစ်ဦးအား ကျန်သူများမှ ၅ နှစ် တစ်ကြိမ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။ အခြားအမည်ခံပြည်နယ်အုပ်ချုပ်မှူးသာရှိသော ပြည်နယ် ၄ ခုမှ ရွေးချယ်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိပေ။ တရားဝင်မဟုတ် သော်လည်း အားလုံးလက်ခံထားသည့် သဘောတူညီမှုအရ ထိုနေရာကို အုပ်ချုပ်သူ ၉ ဦး ကြား အစဉ်လိုက်လှည့်လည်လျက်ရှိပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှ ယခုအထိ ကဒါ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်သူ အဘဒူရ်ဟာလင်းမှ ဘုရင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြုပြင်လိုက်သည်မှစ၍ ဘုရင် တာဝန်အတော်များများမှာ အခမ်းအနားတက်ရုံသာလျှင်ဖြစ်ပြီး အထက်လွှတ်တော် အမတ်များနှင့်ဝန်ကြီးများကို ရွေးချယ်ရာတွင်သာ ပါဝင်တော့သည်။

၁၀။ ဥပဒေပြုရာတွင် ဖက်ဒရယ်လွှတ်တော်နှင့် ပြည်နယ်လွှတ်တော်များတွင် ဥပဒေပြု အာဏာများကို ခွဲဝေရယူထားသည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်ရှိသော ဖက်ဒရယ်ပါလီမန်တွင် အောက်လွှတ်တော်နှင့် အထက်လွှတ်တော်ဖြစ်သော ဆီးနိတ်လွှတ်တော်တို့ပါဝင်သည်။ အောက်လွှတ်တော်အမတ် ၂၂၂ ဦးအား တစ်ဦးချင်းယှဉ်ပြိုင်ရသော မဲဆန္ဒနယ်တစ်ခုစီမှ အများဆုံး ၅ နှစ်သက်တမ်းဖြင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသည်။ ဆီးနိတ်လွှတ်တော် အမတ် ၇၀ ဦးမှာ ၃ နှစ် သက်တမ်းရှိပြီး ၂၆ ဦးမှာ ပြည်နယ်လွှတ်တော် ၁၃ ခုမှ ရွေးချယ်၍ ကျန်ရှိသော ၄၄ ဦးမှာ ဝန်ကြီးချုပ်၏ ထောက်ခံချက်ဖြင့် ဘုရင်မှ ခန့်အပ် သည်။ ပါလီမန်မှာ ပါတီစုံစနစ်ရှိပြီး အစိုးရမှာမဲအများဆုံးရသော ပါတီက ဖွဲ့စည်းခွင့် ရှိသည့်စနစ်ဖြင့် ရွေးချယ်သည်။ လွတ်လပ်ရေးရသည့် အချိန်မှစ၍ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ညွန့်ပေါင်းပါတီ ၁၃ ခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဘာရီဆန်နေရှင်နယ်ဟုခေါ်သည့် ညွန့်ပေါင်း အစိုးရမှ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။

၁၁။ ပြည်နယ်တစ်ခုစီတွင် တစ်ခုတည်းရှိသော ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်ရှိပြီး အမတ်များအား တစ်ဦးချင်းယှဉ်ပြိုင်ရသော မဲဆန္ဒနယ်များမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထား သည်။ ပြည်နယ်အစိုးရအား ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်မှ ဦးဆောင်ပြီး ထိုသူမှာ လွှတ်တော်ရှိ အမတ်နေရာအများဆုံးရသောပါတီမှ လွှတ်တော်အမတ်ဖြစ်သည်။ ဆွေစဉ်မျိုးဆက် အုပ်ချုပ်သူရှိသောပြည်နယ်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်သည် မလေးလူမျိုးဖြစ်ရန်လိုအပ်ပြီး နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ်၏အကြံပေးချက်ဖြင့် ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်သူမှ ခန့်အပ်ရသည်။ ပါလီမန် ရွေးကောက်ပွဲများကို ၅နှစ်တစ်ကြိမ် အနည်းဆုံးကျင်းပပြီး နောက်ဆုံးကျင်းပခဲ့သော ရွေးကောက်ပွဲမှာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဖြစ်သည်။ အသက်၂၁ နှစ် အထက် မှတ်ပုံတင်ထားသော မဲဆန္ဒရှင်များသည် အောက်လွှတ်တော်အမတ်နေရာအတွက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိပြီး ပြည်နယ်အများစုတွင် ပြည်နယ်ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အမတ်နေရာ အတွက် ဆန္ဒမဲပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ မဲပေးခြင်းမှာ မပေးမနေရမဟုတ်ပေ။ ဆာရာဝပ် ပြည်နယ်ရွေးကောက်ပွဲမှလွဲ၍ အစဉ်အလာအရ ပြည်နယ်ရွေးကောက်ပွဲကို ဖက်ဒရယ်ရွေး ကောက်ပွဲနှင့် တစ်ချိန်တည်းတပြိုင်တည်း ကျင်းပလေ့ ရှိသည်။

၁၂။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာအား ဝန်ကြီးချုပ်ဦးဆောင်သော အစိုးရအဖွဲ့သို့ အပ်နှင်းထားသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်မှာ အောက်လွှတ်တော်၏အမတ် ဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဘုရင်၏အကြံဉာဏ်ကိုရယူကာ ပါလီမန်ကိုအုပ်ချုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရအဖွဲ့အား လွှတ်တော်နှစ်ရပ်စလုံးရှိ ရွေးချယ်ခံကိုယ်စားလှယ်များထဲမှ ခန့်အပ်ရသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်သည် အစိုးရအဖွဲ့၏ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ရုံသာမက အစိုးရတစ်ခုလုံး၏ ခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ် နာဂျစ်ရာဇက်မှာ ၆ ယောက်မြောက်ဝန်ကြီးချုပ်ဖြစ်ပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှ စတင်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိဝန်ကြီးချုပ်မှာ မဟာသီယာဘင်မိုဟာမက် ဖြစ်ပြီး မလေးရှားနိုင်ငံ၏ စတုတ္ထမြောက်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ်အထိ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သဖြင့် ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် အချိန်အကြာဆုံး တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူ ဖြစ်ကာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် သတ္တမမြောက်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် တစ်ဖန်ပြန်လည်တာဝန်ယူခဲ့သည်။

၁၃။ ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာဘင်မိုဟာမက်သည် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိပြီးနောက်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းနာဂျစ်ရာဇက်အား ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်မှုနှင့် ဒေါ်လာဘီလီယံပေါင်းများစွာအား အလွဲသုံးစားမှုအတွက် တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းနာဂျစ်ရာဇက် အုပ်ချုပ်စဉ်ကာလအတွင်းတွင် နိုင်ငံတော်၏အကြွေးသည် ဒေါ်လာ ၂၅၀ ဘီလီယံထိရှိခဲ့ပြီး ယင်းပမာဏသည် မလေးရှားနိုင်ငံ GDP ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတရားစွဲဆိုမှုသည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏သမိုင်းတွင် ပထမဆုံး အကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းပြစ်မှုများအတွက် နာဂျစ်ရာဇက်သည် ထောင်ဒဏ်အနှစ် ၂၀ ကျခံရနိုင်ပါသည်။

၁၄။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ဥပဒေမှာ အင်္ဂလိပ်တို့၏ ဖြတ်ထုံးဥပဒေအပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် သီအိုရီအရ လွတ်လပ်စွာတည်ရှိနေသော်လည်း ၎င်း၏လွတ်လပ်မှုမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေပြီး တရားသူကြီးများကို ရွေးချယ်ခန့်အပ်ရာတွင် တာဝန်ခံမှုနှင့်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကင်းမဲ့သည်။ တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အမြင့်ဆုံး တရားရုံးမှာ ဖက်ဒရယ်တရားရုံးဖြစ်ပြီး ၎င်း၏အောက်တွင် အယူခံတရားရုံးနှင့် တရားလွှတ်တော် ၂ ခုရှိကာ တစ်ခုမှာ မလေးရှားကျွန်းဆွယ်အတွက်ဖြစ်ပြီး အခြားတစ်ခုမှာ

အရှေ့မလေးရှားအတွက်ဖြစ်သည်။ မလေးရှားတွင် တော်ဝင်မိသားစုမှ စွဲဆိုသောပြစ်မှုများနှင့် တော်ဝင်မိသားစုသို့ စွဲဆိုသောပြစ်မှုများကို ကြားနာရန် အထူးတရားရုံးတစ်ခုရှိသည်။ လူသတ်မှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများအတွက် သေဒဏ်အပြစ်ပေးလေ့ရှိသည်။ အများပြည်သူဆိုင်ရာ တရားရုံးများနှင့် အပြိုင်ရှိနေသည်မှာ ရှာရီယာတရားရုံးများဖြစ်ပြီး ထိုတရားရုံးများမှ မွတ်စလင်များအား ရှာရီယာဥပဒေဖြင့် စီရင်လေ့ရှိကာ မိသားစုအရေးနှင့် ဘာသာရေးကိစ္စရပ်များအတွက် ဖြစ်သည်။

၁၅။ လူမျိုးရေးသည် နိုင်ငံရေးတွင် အဓိကအားတစ်ခု ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံရေးပါတီအများစုမှာ လူမျိုးပေါ်တွင် အခြေခံကြသည်။ စီးပွားရေးပေါ်လစီအသစ်နှင့် ၎င်းအား အစားထိုးသော အမျိုးသားတိုးတက်ရေးပေါ်လစီအစရှိသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပျောက်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်များမှာ မလေးရှား၏ အစပထမနေထိုင်သူများဟု ယူဆသော ဘူမိပူထရဟု ခေါ်သော မလေးနှင့် ရှေးဦးနေလူမျိုးများ၏ ရပ်တည်မှုအား ဘူမိပူထရမဟုတ်သည့် မလေးတရုတ်လူမျိုးများနှင့် မလေးကုလားလူမျိုးများထက် ရှေ့ရောက်စေရန် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုပေါ်လစီများမှ ဘူမိပူထရများအား အလုပ်အကိုင်၊ ပညာရေး၊ ပညာသင်ဆု၊ စီးပွားရေး၊ အိမ်များကိုသက်သာစွာရရှိနေထိုင်နိုင်ရေးနှင့် အထောက်အပံ့ပေးထားသော စုဆောင်းမှုစသည်တို့တွင် ဦးစားပေးအခွင့်အရေးရရှိနိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ပေးထားသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအကြောင်းကြောင့် လူမျိုးအချင်းချင်းကြားတွင် မကျေနပ်မှုများ ပိုမိုတိုးပွားလာခဲ့သည်။ မလေးရှားတွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော ငြင်းခုံမှုမှာ မလေးရှားဥပဒေနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းသည် ဘာသာရေးလုံးဝမနွယ်ဘဲ ရှိသင့်သည် သို့မဟုတ် အစ္စလာမ်စည်းမျဉ်းများပေါ်တွင် မူတည်သင့်သည်ဆိုသောကိစ္စရပ်ဖြစ်သည်။ ပင်န်မလေးရှားအစ္စလာမ်ပါတီမှ မလေးအမျိုးသားစည်းလုံးရေးအဖွဲ့ (ယူအမ်အင်န်အို) ၏ ထောက်ခံချက်ဖြင့် ကလန်တန်ပြည်နယ်လွှတ်တော်တွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းလာသော အစ္စလာမ်ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ ပိတ်ပင်ခဲ့ပြီး အကြောင်းပြချက်မှာ ရာဇဝတ်မှုဥပဒေများသည် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏ တာဝန်သာဖြစ်သောကြောင့် ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးနှင့် စစ်ရေးကိစ္စများ

၁၆။ မလေးရှားသည် အာဆီယံအဖွဲ့နှင့် အစ္စလာမ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ (အိုအိုင်စီ) တို့အား စတင်တည်ထောင်ရာတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကုလသမဂ္ဂ၊ အာရှ-ပစိဖိတ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ ၈ နိုင်ငံ နှင့် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့ စသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းအများအပြားတွင်လည်း အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်လျက် ရှိသည်။ မလေးရှားသည် အာဆီယံ၊ အိုအိုင်စီနှင့် ဘက်မလိုက်လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့တို့၏ အလှည့်ကျဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ယခင်ကဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည်။ ဗြိတိသျှကိုလိုနီဖြစ်ခဲ့ဖူးသဖြင့် ဓနသဟာယနိုင်ငံများအဖွဲ့တွင်လည်း ပါဝင်သည်။ ကွာလာလမ်ပူမြို့သည် ၂၀၀၅ ခုနှစ် တွင် ပထမဆုံး အရှေ့အာရှထိပ်သီးအစည်းအဝေးပွဲကို လက်ခံကျင်းပရာ နေရာဖြစ်ခဲ့ သည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးပေါ်လစီမှာ ကြားနေဝါဒအပေါ်တွင် အခြေခံ ထားပြီး နိုင်ငံအားလုံးအား မည်သည့်နိုင်ငံရေးစနစ်ကို ကျင့်သုံးသည် ဖြစ်စေ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်သည်။ အစိုးရသည် အရှေ့တောင်အာရှလုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးကို အဓိကအရေးအကြီးဆုံးအချက်အဖြစ် ဦးစားပေးဆောင်ရွက် ပြီး ဒေသအတွင်း အခြားသောနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် ကြိုးစား လုပ်ဆောင်သည်။ သမိုင်းကြောင်းအရပြန်ကြည့်မည်ဆိုလျှင် အစိုးရမှ မလေးရှားနိုင်ငံ အား တိုးတက်သော အစ္စလာမ်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပုံဖော်ရန်ကြိုးစားခဲ့ပြီး အစ္စလာမ် နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးခိုင်မာလာစေရန် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ မလေးရှားပေါ်လစီ၏ ပြင်းထန်သော သက်ဝင်ယုံကြည်မှုမှာ နိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာတည်မြဲရေးနှင့် ပြည်တွင်း ကိစ္စရပ်များတွင် မိမိဘာသာထိန်းချုပ်မှုရနိုင်စေရေးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၇။ နယ်မြေရေးရာ အငြင်းပွားမှုပြဿနာများအတွက် အစိုးရမှဖြေရှင်းသည့် ပေါ်လစီ မှာ လက်တွေ့ဝါဒအပေါ်တွင်အခြေခံထားပြီး အငြင်းပွားမှုများကို နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဖြေရှင်းလေ့ရှိကာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးမှဖြေရှင်းခြင်း စသည်တို့ပါဝင်သည်။ စပရက်တလီကျွန်းများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုမှာဒေသအတွင်း နိုင်ငံအများအပြားကြားတွင် ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပြီး တောင်တရုတ်ပင်လယ်၏နေရာအများစုကို တရုတ်မှပိုင်ဆိုင်ကြောင်း ကြေငြာခဲ့သည်။ မလေးရှား၏ အိမ်နီးချင်းများဖြစ်ကြသော ဗီယက်နမ်နှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့

ကဲ့သို့ တရုတ်နှင့်အငြင်းပွားမှုကို မလေးရှားမှရှောင်ရှားခဲ့သည်ကို သမိုင်းတွင် တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း တရုတ်သင်္ဘောများ မလေးရှားရေပိုင်နက်အတွင်း ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာပြီးနောက် မလေးရှားသည် တရုတ်ကို ရှုံ့ချရာတွင် တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်လာခဲ့သည်။ ဘရူနိုင်းနှင့် မလေးရှားတို့သည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှစ၍ တစ်ဦး၏ နယ်မြေအား အခြားတစ်ဦးမှ ပိုင်ဆိုင်ကြောင်းတောင်းဆိုခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန် ကြေငြာခဲ့ပြီး ရေပိုင်နက်နယ်နိမိတ်နှင့် ပတ်သက်သောကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်အနေနှင့် ငုပ်လျှိုးနေသော ဆာဘားအရှေ့ပိုင်းကို ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း တောင်းဆိုမှုရှိသည်။ စင်ကာပူမှ ပင်လယ်ကိုရေဖို့၍ ကုန်းမြေများတည်ဆောက်ခြင်းကြောင့် တင်းမာမှုကို ပိုမိုတိုးပွားလာစေခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှားနှင့်လည်း ရေပိုင်နက်နှင့် ကုန်းမြေ နယ်နိမိတ် အငြင်းပွားမှုတို့ အနည်းငယ်မျှရှိသည်။

၁၈။ မလေးရှားသည် ပြည်နယ် ၁၃ ခုနှင့် ဖက်ဒရယ် နယ်မြေ ၃ ခု ပါဝင်သော ဖက်ဒရေးရှင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို ဒေသ ၂ ခု ခွဲထားပြီး ပြည်နယ် ၁၁ ခုနှင့် ဖက်ဒရယ်နယ်မြေ ၂ ခုမှာ မလေးရှားကျွန်းဆွယ်ပေါ်တွင်ရှိပြီး အခြားပြည်နယ် ၂ ခုနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒေသတစ်ခုမှာ အရှေ့မလေးရှားတွင်ရှိသည်။ ပြည်နယ်များကို ခရိုင်များအဖြစ် ပိုင်းခြားထားပြီး ခရိုင်များကို မူကင်မ်ဟုခေါ်သော ဒေသများအဖြစ် ထပ်မံပိုင်းခြားထားသည်။ ဆာဘားနှင့် ဆာရာဝပ်တွင်မူ ခရိုင်များကို တိုင်းများအဖြစ် ပေါင်းစည်းထားသည်။ ပြည်နယ်များအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများ မျှဝေထားပြီး ၎င်းတို့တွင် ကွဲပြားခြားနားသော ဩဇာအာဏာအသီးသီး ရှိသည်။ ဖက်ဒရယ်နယ်မြေများအတွက်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်သည်။ အောက်ပိုင်းမှ အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စရပ်များကို ဒေသခံအာဏာပိုင်များမှ လုပ်ဆောင်ကြပြီး မြို့တော်ကောင်စီ၊ ခရိုင်ကောင်စီ၊ မြူနီစီပါယ်ကောင်စီစသည်တို့ပါဝင်ကာ အချို့သော ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်အတွက်အတွက် ဥပဒေမှခွင့်ပြုထားသောအဖွဲ့အစည်းများကို ဖက်ဒရယ်အစိုးရနှင့် ပြည်နယ်အစိုးရတို့မှ ဖွဲ့စည်းနိုင်သည်။ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ ဖက်ဒရယ်နယ်မြေပြင်ပရှိ ဒေသခံအာဏာပိုင်များသည် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အောက်တွင်သာရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ ဖက်ဒရယ်အစိုးရမှ

ပြည်နယ်အစိုးရ၏ကိစ္စရပ်များကို ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်းများရှိသည်။ ဒေသခံအာဏာပိုင် အဖွဲ့ ၁၄၄ ခု ရှိပြီး မြို့တော်ကောင်စီ ၁၁ခု၊ မြူနီစီပါယ်ကောင်စီ ၃၃၃ ခုနှင့် ခရိုင်ကောင်စီ ၉၇ ခု တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ပြည်နယ် ၁၃ ခုမှာ သမိုင်းတွင်ရှိခဲ့သော မလေးဘုရင်နိုင်ငံ ၁၃ ခုပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ ကျွန်းဆွယ်ပေါ်ရှိ ပြည်နယ် ၁၁ ခု ထဲမှ မလေးပြည်နယ် များဟု သိကြသော ၉ ခုသည် တော်ဝင်မိသားစုကို ဆက်လက်လက်ခံခဲ့ကြသည်။ ဘုရင် အား ထိုအုပ်ချုပ်သူ ၉ ဦးထဲမှ တစ်ဦးအား ကျန်သူများမှ ၅ နှစ် သက်တမ်း တာဝန် ထမ်းဆောင်ရန် ရွေးချယ်ကြသည်။ ဘုရင်မှ အုပ်ချုပ်သူကင်းမဲ့သွားသော ပြည်နယ်အား အုပ်ချုပ်ရန်အတွက် ၄ နှစ် သက်တမ်း ရှိသော ဘုရင်ခံအား ထိုပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် တိုင်ပင်ပြီးနောက် ခန့်အပ်လေ့ရှိသည်။ ပြည်နယ်တစ်ခုချင်းစီတွင် တစ်ခုတည်းရှိသော ဥပဒေပြုလွှတ်တော်တစ်ခုနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရှိသည်။ ဆာဘားနှင့် ဆာရာဝပ်တို့တွင် အခြားပြည်နယ်များထက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ပိုရှိပြီး သီးခြား လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးပေါ်လစီနှင့် ထိန်းချုပ်မှုတို့အပြင် သီးသန့်နေထိုင်ခွင့်သတ်မှတ်ချက် တို့မှာ ထူးခြားချက်များဖြစ်ကြသည်။ ပြည်နယ်နှင့် သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များတွင် ဖက်ဒရယ်အဆင့်မှ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမရှိခြင်း၊ ရေနံအတွက် အခွန်ဆောင်ရခြင်းနှင့် ပတ်သက်သောအငြင်းပွားမှုများစသည့်တို့ကြောင့် မကြာခဏ ဆိုသလိုပင် ဂျပန်၊ ကလန်တန်၊ ဆာဘားနှင့် ဆာရာဝပ် အစရှိသောပြည်နယ်များ၏ ခေါင်းဆောင်များမှခွဲထွက်မည်ဟု ကြေညာလေ့ရှိသော်လည်း နောက်ဆက်တွဲဆောင်ရွက်ချက် များမရှိသလို လွတ်လပ်ရေးအတွက် အမှန်တကယ်လှုပ်ရှားမျိုးလည်းမရှိပေ။

စီးပွားရေး

၁၉။ မလေးရှားသည် အတော်အသင့်တံခါးပွင့်ပြီး နိုင်ငံအတွက် အသားပေးကာ စက်မှု လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးမှုသို့ လောလောလတ်လတ် ပြောင်းလဲပြီးသော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ် ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်မှာ မက်ခရိုစီးပွားရေးအစီအစဉ်များဖြင့် စီးပွားရေးကိစ္စများကို ထိန်း ကျောင်းမောင်းနှင်ရန် ကြိုးစားရာတွင် အရေးပါသောနေရာမှရှိပြီး ယခုအခါတွင်မူ အစိုးရ ၏ကဏ္ဍ တဖြည်းဖြည်းချင်းမှိန်လာသည်။ မလေးရှားသည် အာရှတွင် အကောင်းဆုံး သော စီးပွားရေးမှတ်တမ်းရှိသော နိုင်ငံတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၁၉၅၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အထိ

စုစုပေါင်းပြည်တွင်းထုတ်ကုန်မှာ ပျမ်းမျှ ၆.၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ မှ ၂၀၁၅ အတွင်း မလေးရှား၏စီးပွားရေးမှာ အာရှတွင် ပြိုင်ဆိုင်မှုအပြင်းထန်ဆုံးဖြစ်ပြီး အာရှတွင် အဆင့် ၆ ရှိကာ တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် အဆင့် ၂၀ ရှိ၍ ဩစတြေးလျ၊ ပြင်သစ်နှင့် တောင်ကိုရီးယားတို့ထက် ပို၍မြင့်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မလေးရှား၏ စီးပွားရေးမှာ ၆% တိုးတက်ခဲ့သဖြင့် အာဆီယံတွင် ဖိလစ်ပိုင်၏ ၆.၁% ပြီးလျှင် ဒုတိယမြောက် အမြင့်ဆုံးတိုးပွားမှုဖြစ်သည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ ၂၀၁၄ ခုနှစ် စုစုပေါင်းပြည်တွင်း ထုတ်ကုန်ကို လူတစ်ဦးချင်းဝယ်ယူနိုင်မှုစွမ်းအားနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပြီး ကိန်းဂဏန်းမှာ ၇၄၆.၈၂၁ ဘီလီယံဒေါ်လာဖြစ်သဖြင့် အာဆီယံတွင် အင်ဒိုနီးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ပြီးလျှင် တတိယ အကြီးဆုံးဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတွင် ၂၈ ခုမြောက် အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်။

၂၀။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ယခင်ဝန်ကြီးချုပ် မဟာသီယာ မိုဟာမက်မှ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်အတွက် ၎င်း၏စိတ်ကူးအား "ရည်မှန်းချက် ၂၀၂၀" ဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့ပြီး ၂၀၂၀ တွင် မလေးရှားနိုင်ငံအနေနှင့် မိမိဘာသာအမှီအခိုကင်းမဲ့စွာ ပြည့်စုံလုံလောက်သော စက်မှုလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ပုံဖော်ထားခဲ့သည်။ နာဂျစ်ရာဇက်မှ မလေးရှားအနေနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံအဆင့်သို့ ပန်းတိုင်အဖြစ် မျှော်မှန်းထားသော ၂၀၂၀ ခုနှစ်မရောက်မီ စောလျင်စွာရရှိနိုင်ကြောင်းပြောကြားခဲ့ပြီး နိုင်ငံအတွင်းအစိုးရပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်နှင့် စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ် ၂ခု ရှိကြောင်း ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။ အိတ်ချ်အက်စ်ဘီစီ၏ အစီရင်ခံစာအရ မလေးရှားသည် ၂၀၅၀ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘာတွင် ၂၁ ခုမြောက် အကြီးဆုံးစီးပွားရေးအနေနှင့် ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး ဂျီဒီပီအားဖြင့် ၁.၂ထရီလီယံ (၂၀၀၀ ခုနှစ် ဒေါ်လာတန်ဖိုး) မျှရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပြီး လူတစ်ဦးချင်း ဂျီဒီပီအနေနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉,၂၄၇ ဒေါ်လာ (၂၀၀၀ ခုနှစ် ဒေါ်လာတန်ဖိုး)ဖြင့် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ အစီရင်ခံစာမှ ဖော်ပြထားချက်များတွင် အီလက်ထရွန်းနစ်ကိရိယာများ၊ ဓာတ်ဆီနှင့်အရည်အဖြစ်ပြောင်းထားသော သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်သူများအနေဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေ သိသာစွာတိုးတက်လာသည်ကို မြင်ရလိမ့်မည်။ မလေးရှား၏လူတစ်ဦးချင်းသက်တမ်း၊ အခြားသူများထက်သာလွန်သော ကျောင်းနေမှုနှင့် သာမန်ထက်ပိုသော မွေးဖွားနှုန်းတို့က စီးပွားရေးတိုးချဲ့မှုများ အတွက်

ကူညီပံ့ပိုးပေးလိမ့်မည်ဟုဆိုထားသည်။ ခရက်ဒစ်ဆွိမ်မှ မန်းနေ့ကျင်း ဒါရိုက်တာ ဗစ်တာ ရှဗက်မှ "မလေးရှားတွင် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်လာရန် လိုအပ်သောအရာများ အားလုံးရှိသည်" ဟု ဆိုခဲ့သည်။

၂၁။ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များတွင် သတ္တုတူးဖော်ရေးနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအပေါ် အခြေခံထားသော စီးပွားရေးမှာ ကဏ္ဍစုံလင်သောစီးပွားရေး အဖြစ်သို့စတင်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များမှစ၍ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု အလွန်မြင့်မားသော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍသည် နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဦးဆောင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးသည် ၁၉၉၇ အာရှငွေကြေး ဂယက်တွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများထက် စောလျင်စွာပြန်လည်ဦးမော့လာခဲ့ပြီး ထိုအချိန်မှစ၍ ငွေကြေးဂယက်မဖြစ်မီအချိန် လူတစ်ဦးချင်း ဂျီဒီပီ တစ်နှစ်လျှင် ဒေါ်လာ ၁၄,၈၀၀ သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ စီးပွားရေးမညီမျှမှုများမှာ မတူညီသောလူမျိုးများအကြား တည်ရှိနေခဲ့သည်။ တရုတ်လူမျိုးများမှာ နိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၄ ပုံ ၁ပုံမျှသာရှိသော်လည်း ဈေးကွက်အတွင်းရှိ အရင်းအနှီး၏ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းမျှကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်။ မလေးရှားရှိ တရုတ်တို့၏ စီးပွားရေးမှာ ဝါးလုံးကွန်ယက်ဟုခေါ်သော အရှေ့တောင်အာရှဈေးကွက် အတွင်း မိသားစုနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအရ ဆက်နွယ်နေကြသော နိုင်ငံခြားရောက် တရုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကွန်ယက်၏တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်သည်။

၂၂။ မလ္လကာရေလက်ကြားနှင့်ကပ်လျက်ရှိနေသော ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောသွားလာရေး လမ်းကြောင်းမှ ကူညီပံ့ပိုးပေးထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကုန်သွယ်ရေးနှင့် ကုန်ထုတ် လုပ်ရေးတို့မှာ အဓိကစီးပွားရေးကဏ္ဍများ ဖြစ်ကြသည်။ မလေးရှားသည် သဘာဝနှင့် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ တင်ပို့ရောင်းချသောနိုင်ငံဖြစ်ပြီး ဓာတ်ဆီမှာ အဓိကပို့ကုန်ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်က မလေးရှားသည် ကမ္ဘာတွင် ခဲမဖြူ၊ ရာဘာနှင့် စားအုန်းဆီ အများဆုံးတင်ပို့သောနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့သည်။ မလေးရှား၏စီးပွားရေးအဆောက်အအုံ ပုံစံမှာ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းမှ တခြားသို့ ပြောင်းလဲဦးတည်လျက်ရှိသော်လည်း ကုန်ထုတ် လုပ်ငန်းမှ နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးအပေါ် များစွာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ မလေးရှားသည် ကမ္ဘာပေါ် တွင် စားအုန်းဆီအများဆုံးထုတ်လုပ်ရာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။

၂၃။ စီးပွားရေးအား တခြားကဏ္ဍများသို့ ချဲ့ထွင်ရန်နှင့် တင်ပို့ကုန်အပေါ်တွင် မှီခိုနေမှု အား လျှော့ချရန်အတွက် အစိုးရသည် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းကို တိုးမြှင့်လာစေရန် တွန်းအားပေးခဲ့သည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းသည် မလေးရှား တွင် တတိယမြောက်နိုင်ငံခြားငွေ အများဆုံးရရှိသော လုပ်ငန်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် လည်း တိုးတက်လာသော စက်မှုလုပ်ငန်းစီးပွားရေးကြောင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုနှင့် ရေထု ညစ်ညမ်းမှုများစွာဖြစ်ပွားပြီး သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းများကလည်း ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွား လုပ်ငန်းအပေါ်တွင် မကောင်းသည့်ဘက်မှ အကျိုးသက်ရောက်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် တွင် မလေးရှားနိုင်ငံပိုင်လေကြောင်းလိုင်းဖြစ်သော မလေးရှားလေကြောင်းလိုင်းမှ လေယာဉ်တစ်စင်းပျောက်ဆုံးခြင်းနှင့် အခြားလေယာဉ်တစ်စင်း ဇူလိုင်လအတွင်း ယူကရိန်းနိုင်ငံပေါ်တွင် ပစ်ချခံခဲ့ရခြင်းတို့ကြောင့် ခရီးသည်နှင့် လေယာဉ်အမှုထမ်း စုစုပေါင်း ၅၃၇ ဦး ဆုံးရှုံးခဲ့ရသဖြင့် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းအပေါ်တွင် ဖိအားများ သက်ရောက်စေခဲ့သည်။ လေကြောင်းလိုင်းအနေနှင့် ၃ နှစ်တာမျှ အမြတ်မရရှိခဲ့သဖြင့် အစိုးရအနေနှင့် ၂၀၁၄ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ၎င်းတို့မပိုင်ဆိုင်သေးသော ရှယ်ယာ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ဝယ်ယူခြင်းအားဖြင့် လေကြောင်းလိုင်းကို နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ သည်။ ၂၀၁၃ နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကြားတွင် မလေးရှားသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အငြိမ်းစားယူ သည့်အခါနေထိုင်ရန် အကောင်းဆုံးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ဖော်ပြခြင်းခံရပြီး ကမ္ဘာ့ အငြိမ်းစားညွှန်းကိန်းတွင် တတိယနေရာမှ ဖော်ပြခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ထိုအကြောင်းမှာ "မလေးရှား ကျွန်ုပ်တို့၏ ဒုတိယအိမ်"ဆိုသည့် အစီအစဉ်ဖြင့် နိုင်ငံခြားသားများအား နိုင်ငံ အတွင်း ရေရှည်နေထိုင်ရန် ဗီဇာ ၁၀ နှစ်မျှ ထုတ်ပေးခြင်း၏ ရလဒ်ပင်ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားအနေနှင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် စတုတ္ထမြောက်အကောင်းဆုံး အငြိမ်းစားယူ နေထိုင်ရန် နေရာနှင့် အာရှတွင် အကောင်းဆုံးအငြိမ်းစားယူနေထိုင်ရန် နေရာအဖြစ် အဆင့်သတ်မှတ်ခြင်းခံရသည်။ ပူနွေးသော ရာသီဥတုနှင့် ဗြိတိသျှတို့၏ ကိုလိုနီဖြစ်ခဲ့ဖူး သော နောက်ခံအခြေအနေက နိုင်ငံခြားသားများအား ဒေသခံတို့နှင့်ဆက်ဆံရာတွင် လွယ်ကူစေသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် အစွလာမ်ဘဏ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ဗဟိုဌာန တစ်ခုအဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့ပြီး ထိုကဏ္ဍအတွင်း အမျိုးသမီးဝန်ထမ်းအများဆုံး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလည်းဖြစ်သည်။ အသိဉာဏ်ပေါ်တွင် အခြေခံသော ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း

များမှာလည်း တိုးပွားလျက်ရှိသည်။ မိမိဘာသာအားကိုးနိုင်သောကာကွယ်နိုင်စွမ်းနှင့် နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မလေးရှားသည် ၁၉၇၀ ခုနှစ်များတွင် နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးလုပ်ငန်းအချို့ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ကာကွယ်ရေးနှင့်ဆိုင်သော ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားကာကွယ်ရေးနှင့်ဆိုင်သော ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းကောင်စီ အောက်သို့ ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ အစိုးရအနေနှင့် ဤကဏ္ဍအား ဖွံ့ဖြိုးစေရန် ဆက်လက် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ကာကွယ်ရေးကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းအတွက် ဈေးကွက်ကိုလည်း အစဉ်တစိုက်ရှာဖွေလျက်ရှိသည်။ မလေးရှားရှိ သိပ္ပံဆိုင်ရာပေါ်လစီများကို သိပ္ပံ၊ နည်းပညာနှင့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှုဝန်ကြီးဌာနမှကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသည်။ မလေးရှားနိုင်ငံ သည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တပိုင်းလျှပ်ကူးပစ္စည်းကိရိယာများ၊ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ အိုင်တီနှင့် ဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်းများ အများဆုံးတင်ပို့ရောင်းချနေသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလည်း ဖြစ် သည်။ မလေးရှားသည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်မှစ၍ ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်အာကာသအစီအစဉ်များကို စတင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး ၂၀၀၆ ခုနှစ်တွင် ရုရှားမှ မလေးရှားနိုင်ငံသားတစ်ဦးအား နိုင်ငံတကာအာကာသစခန်းသို့ ပို့ဆောင်ပေးရန် သဘောတူခဲ့ပြီး တော်ဝင်မလေးရှား လေတပ်မှ ဒေါ်လာဘီလီယံပေါင်း မြောက်များစွာတန်သောရုရှား၏ ဆူကိုဟိအက်စ်ယူ- ၃၀ အမ်ကေအမ်တိုက်လေယာဉ်များကို ဝယ်ယူခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အစိုးရသည် ရာဇဝတ်ဆက်အစီအစဉ်ဖြင့် ဂြိုဟ်တုများတည်ဆောက်ရာတွင်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုခဲ့ သည်။

လူဦးရေ၊ လူမျိုးနှင့်ကိုးကွယ်မှု

၂၄။ ၂၀၁၄ခုနှစ်တွင် မလေးရှားနိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၂၉.၄၆ သန်းခန့် ရှိသည်။ ပျမ်းမျှ လူနေသိပ်သည်းမှုမှာ ၁စတုရန်းကီလိုမီတာလျှင် (၈၇) ယောက်ရှိသည်။ အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတမ်းတစ်လျှောက်တွင် လူနေသိပ်သီးမှုများသည်။ အများစုမှာ မလေးနွယ်ဝင် လူမျိုးများဖြစ်ပြီး မြို့ကြီးများတွင် တရုတ်လူမျိုးအများစုလည်းနေထိုင်ကြပါသည်။

၂၅။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အခြေခံဥပဒေအရ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အစ္စလာမ်ဘာသာအား နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် လူဦးရေနှင့် နေထိုင်မှုစာရင်းအရ လူမျိုးနှင့်ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတို့၏ ဆက်စပ်မှုမှာ မြင့်မားသည်။ လူဦးရေ၏ ၆၁.၃% မှာ အစ္စလာမ်ဘာသာ၊ ၁၉.၈% မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ၉.၂% မှာ ခရစ်ယာန်ဘာသာ၊ ၆.၃% မှာ ဟိန္ဒူဘာသာ၊ ၁.၃% မှာ ကွန်ဖြူးရှပ်ဘာသာ၊ တာအိုဘာသာနှင့် အခြားသော တရုတ်ရိုးရာဘာသာများကို ကိုးကွယ်ကြသည်။ ၀.၇% မှာ ဘာသာမဲ့များအဖြစ်ခံယူကြပြီး ကျန်ရှိနေသော ၁.၄% မှာ အခြားဘာသာများကို ကိုးကွယ်သည် သို့မဟုတ် မည်သည့်ဘာသာကိုးကွယ်သည်ဟု မပြောကြပေ။ မလေးရှားတွင် ထင်ရှားသော အစ္စလာမ်ဘာသာခွဲမှာ ရှဖီဥပဒေသိပ္ပံပညာမှ ဆွန်နီအစ္စလာမ်ဘာသာခွဲ ဖြစ်ပြီး ၁၈% သော အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တို့မှာ ဂိုဏ်းဂဏစွဲ မရှိကြပေ။

၂၆။ မလေးရှားဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ မလေးဖြစ်ရန်အတွက် မွတ်စလင်ဘာသာကိုးကွယ်ရမည်။ မလေးဘာသာစကားကို အမြဲပြောဆိုရမည်၊ မလေးထုံးစံအတိုင်း နေထိုင်ရမည်။ ဘရူနိုင်း၊ မလေးရှားနှင့်စင်ကာပူတွင် နေထိုင်သူ သို့မဟုတ် ဘိုးဘေးဘီဘင်များရှိသူဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် လူဦးရေ စာရင်းအရ တရုတ်လူမျိုးတို့၏ ၈၃.၆% မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်သူများဖြစ်ကြပြီး အခြားကိုးကွယ်မှုအများအပြားရှိသော ဘာသာများမှာ တာအိုဘာသာ (၃.၄%)၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာ (၁၁.၁%) တို့ ဖြစ်ကာ ပီနန်ကဲ့သို့သောဒေသများတွင် ပန်းသေးအနည်းငယ်ရှိကြသည်။ အိန္ဒိယလူမျိုးများတွင် ဟိန္ဒူဘာသာကိုးကွယ်သူ ၈၆.၂% မျှ ရှိကာ အခြားကိုးကွယ်မှုအများအပြားရှိသောဘာသာများမှာ ခရစ်ယာန် ၆% နှင့် မွတ်စလင် ၄.၁% တို့ဖြစ်ကြသည်။ မလေးမဟုတ်သော ဘူမိပူထရတို့တွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုးကွယ်သူ အများဆုံးဖြစ်ပြီး ၄၆.၅% ရှိကာ ၄၀.၄% မှာမူ မွတ်စလင်ဘာသာကိုးကွယ်ကြသည်။

၂၇။ မွတ်စလင်များသည် ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်သော ကိစ္စရပ်များအတွက် ရှာရီယာ တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာရသည်။ အစ္စလာမ်တရားသူကြီးများအနေနှင့် မလေးရှားတို့လိုက်နာရာ အတွေးအခေါ်ဖြစ်သော ရှဖီအစ္စလာမ်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လိုက်နာရသည်။ ရှာရီယာတရားရုံးမှ မွတ်စလင်များအပေါ် ဆုံးဖြတ်နိုင်သော ကိစ္စရပ်

များမှာ လက်ထပ်ထိမ်းမြားခြင်း၊ အမွေခံခြင်း၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲခြင်း၊ ဘာသာစွန့်ခြင်း၊ ဘာသာပြောင်းခြင်းနှင့် အုပ်ထိန်းခြင်းတို့သာဖြစ်သည်။ အခြားသောရာဇဝတ်မှုများနှင့် တရားမမှုများအား ရှာရီယာတရားရုံးမှ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်မရှိပေ။ ရှာရီယာတရားရုံးများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ အရပ်ဖက်တရားရုံးများနှင့်တူညီသည်။ နိုင်ငံအတွင်းအမြင့်ဆုံးတရားရုံး ဖြစ်သော်လည်း အရပ်ဖက်တရားရုံးများသည် အစ္စလာမ်ဘာသာဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ကြားနာခြင်းမပြုပေ။

စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေး၊ သစ်ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် သတ္တုတူးဖော်ရေး

၂၈။ စိုက်ပျိုးရေးမှာ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ ဆန်စပါး အထွက်၏ (၅)ပုံ (၄)ပုံမှာ မလေးကျွန်းမှရရှိသည်။ အခြားစိုက်ပျိုးသီးနှံများမှာ ရာဘာနှင့် ဆီအုန်းတို့ဖြစ်သည်။ အဓိကမွေးမြူသောတိရိစ္ဆာန်များမှာ နွား၊ မြင်း၊ ဆိတ်နှင့် ကျွဲတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၂၉။ ၁၉၇၈ ခုနှစ် အမျိုးသားသစ်တောဥပဒေထိန်းသိမ်းမှုအရ ဒေသတွင်းသစ်ပါးလွှာ၊ သစ်အချောထည်လုပ်ငန်းများ တိုးတက်လာခြင်းနှင့်အတူ သစ်လုံးတင်ပို့မှုကို သိသိ သာသာ လျှော့ချခဲ့သည်။

၃၀။ မလေးရှားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတွင် ခဲမဖြူအများဆုံး ထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ အခြားတွင်းထွက်များမှာ ရွှေ၊ အဖြိုက်နက်နှင့် လီမိုနိုက် (Limonite) တို့ဖြစ်ကြသည်။

စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း

၃၁။ မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အဓိကစက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းများမှာ တာယာနှင့် ရာဘာထွက် ကုန်ပစ္စည်း၊ ဆီအုန်း၊ ခဲမဖြူသန့်စင်လုပ်ငန်း၊ ဓာတုဗေဒပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်း၊ အထပ်သား၊ ပရိဘောဂနှင့် သံမဏိလုပ်ငန်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး

၃၂။ အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတမ်းတလျှောက်ရှိ တောင်မြောက်သွယ် တန်းနေသော အဝေးပြေးလမ်းမကြီးသည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကို ကောင်းစွာဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။ မြောက်ဘက်ရှိ ဂျော့တောင်းမြို့နှင့် ကိုတာဘာဘူ မြို့၊ တောင်ဘက်ရှိကွာလာလမ်ပူနှင့် ကွာတန်မြို့တို့ကို အရှေ့အနောက်လမ်းမကြီးနှင့် ဆက်သွယ်ပေးထားသည်။

၃၃။ ကွာလာလမ်ပူ- ဆာဘက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်သည် မလေးရှားနိုင်ငံ၏ အဓိကလေဆိပ်ဖြစ်သည်။

၃၄။ အဓိကသွင်းကုန်များမှာ စစ်ပစ္စည်းများ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ ကုန်ပစ္စည်း များ၊ အစားအသောက်နှင့် ကုန်ကြမ်းပစ္စည်းများဖြစ်သည်။ သံရိုင်းအများစုကို ဂျပန်နိုင်ငံ သို့ တင်ပို့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မလေးရှားနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး

H.E. Mr. Zahairi Baharim ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း



Mr. Zahairi Baharim သည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် မလေးရှားပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းတွင် ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် ဈေးကွက်စီးပွားရေး နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဌာနခွဲတွင်လည်း အကြီးအကဲအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ ပါသည်။ ၎င်းကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ မလေးရှားသံအမတ်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ခန့်အပ်ခြင်းခံခဲ့ရပါသည်။

၎င်းသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အထိ တောင်အာဖရိက၊ ပရိတိုးရီးယားမြို့ရှိ မလေးရှားနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထက်တန်းကော်မရှင်အဖွဲ့တွင် ဝန်ကြီး၏ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ဈေးကွက်စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဌာနခွဲတွင် လက်ထောက်အတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၅

ခုနှစ်မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ ကာတာနိုင်ငံ၊ ဒိုဟာမြို့ရှိ မလေးရှားသံရုံးတွင် ပထမအတွင်းဝန် အဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် ၂၀၀၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ် အထိ ကူဝိတ်နိုင်ငံရှိ မလေးရှားသံရုံးတွင် လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၄ ခုနှစ်အထိ လာအိုနိုင်ငံရှိ ဗီယမ်ကျင်းမြို့ရှိ မလေးရှားသံရုံးတွင်လည်းကောင်း ဒုတိယအတွင်းဝန် အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။